

Quintū Preceptum

Dū qđ p̄ncipes fattiū: dicā t̄
ciuitas facere: Sic autē non
oēs existimāt se esse illud qđ
sunt. Pr̄incipale enim in homi-
ne est mens rāconalis. secūda
rūū autē est natura sensitua et
corpalis. Quorū primū wcat
ap̄. in teriore hominē ut patz
et cor. v. Homi autē existimāt
pr̄incipale in seip̄b rāionale
naturā sive in teriore hominē.
vñ fm hoc existimāt se eē qđ
fut. mali autē existimāt pr̄inci-
pale in seip̄b naturam sensit-
uā et corporalē sc̄; extiore homi-
nē vñ nō recte cognoscētes se
g ip̄os non vere diligunt. **E**t
hoc pbat philo. in. ix. ethi. p
quīqz. que sūt amicitie apria.
vnusquisqz enī amc̄o. Pr̄imo
qui dē vult suū amicū esse. et vi-
uere. Secūdo vult ei bō. Ter-
tio opatur bō. ad ip̄m. Quar-
to uiuit ei delectabiliter. Quin-
to cōcordat cū ip̄o quasi in eis
dem delectat⁹ et cōtristatus.
Et fm hoc homi diligūt seip̄os.
q̄tum ad in teriore hominē
Quia etiā volūt ip̄m obserua-
ri in sua integritate. Et optat
ei bona eius que sunt bona spi-
ritualia. et ad assequēdū op̄az
impēclūt. Et delectabiliter ad
cor redeut. quia ibi inueniunt
bonas cogitacōes in presenti.
et memoreiam bonorū preteri-
torū. et spem futuroz bonorū

Capitulū Septimū

ex quib⁹ delectacō causatur.
Similiter etiā nō patiūtur i
scip̄b dissentionem volūtatis.
q̄ tota aia eoꝝ tēdit in vnū
Contrařio autē mali non vo-
lunt cōseruari in in teriore ho-
minis integritate. nec appetūt
eius spūalia bona. nec ad hoc
opantur. nec delectabile est
eis secū cōuiuere redeundo ad
cor. q̄ inueniūt ibi mala p̄sen-
tia. p̄teita et futura que ab hor
rēt. nec etiā sibi p̄b cōcordat
apt̄ cōsciētiā remordētem fm
illud ps. Arguā te. et statuā
cōtra fatiē tuam. Et p̄ idem p
bari pōt q̄ mali amāt seip̄os
fm corrūpcōem extioreis ho-
minis. Sic autē homi nō amāt
seip̄os. odiūt ergo malis seip̄os
sc̄dm p̄ncipale sui vic̄; aiām.

Capitulū. vii.

Hoc necessariū est scire a
quō inimici v̄l pecca-
tores sint diligēdīk
odiēdīde quibus xp̄us p̄ce-
ptum dat ma. v. dicēs. Audi-
stis q̄ dictū est. diligēs pri-
mū tuū. et odio habeb inimi-
cum tuū. Ego autē dico v̄b di-
ligētē inimicos vestros bñfaci-
te hñs qui odēt ws. et orate
p̄ p̄sequētib⁹ et calumnianti-
bus ws. ut fitis filii pris v̄ri:
qui in celis est. Qui solē suum
oriri facit sup̄ bonos et malos.
et pluit sup̄ iustos et iūstos

Quintum

Preceptum

vbi dicit glō. q̄ iñimici nostri
trib⁹ modis pugnāt ōtra nos.
sc; mētali odio. verbali oppro-
brio. ⁊ corporali nocumēto. siue
lesione in exteiori bono ut no-
tatur in verb⁹ pdic̄tis. **S;** ibi
ecōtrario tria iubet veritas iñi-
miciis impendēda vic; diligere
corde. būdicere ore. ⁊ opib; s̄b
uemire. de quib; trib⁹ vidēdū
erit. Primo quō corde sint dili-
gēdi iñimici. vbi tria occurrit
declaranda. p̄mo an iñimico ⁊
dilectō sit nob̄ possibilis. Se-
cundo si sic. Cur iñimici sint dili-
gendi ⁊ non odiēdi. Tercō an
ad eorū dilectionē necessaria sit
b spālis actuacō. **¶** Qñntum ad
prīmū repūnit tam ceci racōe.
a infēti volūtate ut affirmēt:
a quidē credāt sibi impossibi-
le eē q̄ iñimicos diligant cōtr̄
quos scriptura. scō ⁊ doctrīna.
⁊ phorac naturaliū exempla.
Tlā Math. v. 8. Si dimisi-
tis h̄ib⁹ peccata eorū dimitte
awbis pat̄ wster celestis de-
bita wstra. Sup quo glō. vi-
detis fratres. q̄ cum dei grā. in
ptāte nostra positum est quō
ad nō iudicemur Inquit enim
dñs. Si dimisi tis dimitetur
wbis. Sinon dimisi tis non
dimitetur wbs. In ptāte autē
nostra est dimittere ⁊ non di-
mittere. Ex̄pla habim⁹ gen.
xlv. Vbi post extremā iñuri-

Capitulum

Septimū

am p̄ frēs illatā Ioseph. ex ami-
citia singulos osculabatur. ⁊
sup singulos flebat. sic Exod.
·xxxix. Moyses a p̄plo crebro
veratq̄ cū iā. p̄e lapidaretur:
tn̄ ait ad deū. Sino dimiseris
pecc̄m populi tui. dele me de li-
bro quē scrip̄isti. Et. iñ. Re. pri-
mo Daud cui suus iñimicus se
mei iñ fatē maledixit. maluit p̄
cere. ⁊ letales iñimicos flere no-
uit. ⁊ eosdē occidētes. pumire.
ido ait i ps. Si r̄ddidi r̄tribu-
entib; m̄ mala dēcidā meito ab
iñimicis meis iamis Jo. q̄. iñ. sic
deus dilexit mūdū ut vñgeitū
suū daz. ut ois q̄ credit i eum
nō peat s̄ h̄at vitā eternā. At
Rō. viij. Sic nos xp̄ d̄lēxit q̄
tr̄ d̄dīt seip̄m p nob̄ in mortē
Iust⁹ p̄ iñiustis cū tn̄ iñimici
eēm⁹ Et p̄ se p̄sequetib; i cruce
ait. p̄ ignosce illis q̄ nesciūt
qd faciūt. Quē btūs stepha. se-
quēs p̄ iñimicis se lapidātib⁹
Act. viij. flexis gemib; ⁊ clamā-
do orabat. Vbi p̄ se stādo ora-
uerat dices dñe accipe sp̄m me-
um. **¶** Ad idē fūnt scōrū dicta c
a exempla nam q̄ possibile fit
nobis iñimicos diligere pat̄
per Augustinum qui de seruo
pigro qui non vtebatur viri-
bus sibi a deo collatis. sic dicit
Seruū pigrum qui s̄m histo-
riam euangelicam talentū do-
mini sui creditū fodit in terraz.

Quintū

Preceptū

nec in eo negotiatus est. non
dānaret deus. si ea que nullo
modo fieri poterat p̄cepiss̄. Et
b̄tūs Jero. Anathema sit. qui
dicit deū precepisse impossibi-
le. Preterea si tot mulieres. pu-
eri. et tam delicate puelle flā-
mas. ignes. et gladios. ymo-
bestias eq̄nimit̄ p̄tulerūt p̄
xp̄o. q̄ tñ nobis fuerūt similes.
Cur nō possem⁹ ouicia et iniu-
rias equanimit̄ tolerare. et
imicos diligē. Simile docet
exempla phorū ut in vītis eorū
legitur. nam pitacus philo.
cum dux esset mitilenium
contra athēmēn. quorum dux
fuit. firmo ex pacto singulae
certamen in dixit pitac⁹. et se-
cuto occultato r̄thi cū firmo.
nem inuolueret et occideret.
ac triūpho potit⁹ in p̄ncipem
mitileniū leuaretur. p̄ncipa-
tu post decēnū resignauit. iā
ciuitate optime ordinata. Cū
q̄z quidā opari⁹ eius filium
securum ingerēs interfeiss̄. et
occisor ligatus p̄ ciues pitaco
p̄ntaretur ip̄m absolutus dices.
Indulgentia esse supplicio po-
tiorē. Sic escines philo. et oā-
tor maxim⁹: cū sua eloquētia
athēnas regeret. et ibidem a
demostene oratore in orando
victus in iudicō. rodis ppter
ignominia p̄ geret. et ibidem
rogatu ciuitatis primo suāt̄

Capitulū

Septimū

deinde demostēnis oracōe; cla-
rissimā recitaret et cūctis vtri-
usq̄z eloquētiam miratibus. et
plus demostēnis. Sic ait. lō-
ge ap̄lius mirati eētis. si ipsū
poratē audiuissetis imīcī
sui testis et cōmendator excel-
lentissim⁹ effect⁹ ibidē habe-
tur. sic etiam valer⁹ de vītis
phorū refert de sc̄te. q̄ semel
ictu calcis p̄cussus cum quidā
ei⁹ tolerantiā miraretur. ait.
Si alīn⁹ me p̄cussisset calce.
vñ eū in iudicium cōuenirem.
Cur igitur non sic eq̄nimit̄
sustinerē ictus h̄im. sicut per-
cussurā irraconatū. Qd etiā in
imīcī possim⁹ pcere. pat̄; a si-
mili. nā si tu exspectares ab im-
patore mgnū donū. et te impa-
tor offendere v̄l p̄cuter; Tu
ne sumptuz donū p̄deres. nec
facto. nec verbo. ppter tale do-
num vīdicares. Cur igitur nō
faceres simile. p̄ eterna p̄ri-
imīcī pcēdo. **Q**uo ad. 2. pñ. d
cipale. **Q**uo imīcī fint diligē-
disi quare. Rotandū primo
quis fit imīcīus. Est autē imī-
cīus ille q̄ affectat. et optat.
aut volūtarie infert. aut infer-
re conatur altei malum culpe.
aut penei aia corpēl reb⁹. Et
hoc facit nō ad correctōe; p̄-
ximi. nec ad iustitiā exercen-
dā nec ad aliud bonū aliqd. H̄
tm alteri ad malum. vel etiam

Riūntum

Prēceptum

qui mala intēcōne gaud; de
malo p̄mī. Aut tristatur de
eius bono. Dicitur p̄mo qui af-
fectat altei malū non ad corre-
ctionē eius. sed tñ in malū su-
um. puta ex odio rācore. vel ai-
mī amaritudine. Quia si quis
vellet alteri malum pene ut car-
ceres. verbera. paupertatez. infir-
mitatez. q̄ h̄mōi. a solū ad cor-
rectōe; sui a p̄fēctum aie eius
Aut ap̄t coēm vtilitatem. q̄ fa-
ceret illud non er amaritudine
animi. rancore. vel vīdicta. s̄ frater-
na dilectione. Talis nō
ess̄ imīnicus alteri censendz.
sed amicus. q̄ p̄delle conatur.
q̄ uis obesse videatur. Ideo pa-
rentes pumētes pueros suos.
q̄ m̄grī scolares. nō sunt eorū
imīnici estimādi. sed amici. Se-
cūdo dī non ad iusticiā exercē-
dam. Quia q̄ vult aut infert al-
tei malū pene. amore exequen-
de iusticie: non ē imīnicus perso-
ne pumēde. Vñ lictor non est
imīnicus eius quē occidit medi-
ante iusticia. nec iuder simili-
dūmodo non ex odio vel rā-
core sed solū ap̄ter coēm vtilita-
tem illa faciant. amore p̄claris-
sime iusticie. Vñ tercio. vel pro-
pter aliqd aliu d̄ bñū. q̄ medi-
cus qui prodesse intēndit tan-
q̄ amicus: vrit infirmum quez
sanare intēndit. Dicitur quar-
to vel qui mala intēcōne gau-

Capitulum

Septimū

det de malo p̄mī. à tristatur
de ei⁹ bono. Quia si intēcōne
bō facit. ut de tristitia inuidie
fuit dictū: nō ē imīnicus censem-
dus. Er quib; pt; q̄ h̄o potest
licite velle i casu amico suo ma-
lum. sc; paupertatis. infirmitatis.
mortis. vñ h̄mōi. dūmodo sine
rācore fiat a bō intēcōne. ad
bonum peccātis. vel coitatis. seu
iusticie. Ut greg. dīc. xxij. mo-
ra. Sed ut ibi de s̄b̄dit. ad h̄c
suanda valde necessariū ē sub-
tilissime discrecōmis examēne
cū nrā odia exeq̄mur: fallimur
sub specie vtilitatis alienē. vide
hic: estimātes nos mala imīni-
cis nostris velle. ppter eorum
correctionem. vbi ex odio vo-
lum? rancore. vel mala affecti-
one. Et statiloqtur de tirāno
ap̄ter facino à p̄nto. Subtili-
ter inqt pensare debem⁹. qd de-
bem⁹ ruine peccātis. a quod iu-
sticie deſerētis. Nā cū puerū
quēq̄ oipotens de⁹ percusseit.
a cōdolēdū ē miserie pēnitis. a
cōgaudēdū ē iusticie iudicis.
C Secundo nōndū q̄ imīnici
eo duo sūt cōſideranda. p̄mī
ē imīnicia. odīū seu rancor. quē
habet ad p̄mī suū. q̄ bñ illa
non debemus imīnicū diligere.
hoc est. q̄ non debem⁹ velle q̄
sint imīnici nostri. aut alioū.
aut ut habeat odīū. imīnicitiā.
a h̄mōi v̄rs⁹ nos. vñ p̄mīos.

Capitulū Septimū

quia hoc esset velle eorum mala
a peccata contr̄ caritatem. Et
hoc tenet cōmūter doctores
i.ij. di. xix. a. xxx. a. tho. 2.2.
q. xxv. Quo d̄ siderāda ē in im
mico iphi natura sibi quā ad
dei ymaginē creatus ē: capax
glorie nobiscū: a nr̄ p̄imus
Et sibi hoc dicendū. primo q̄
ex p̄cepto te nemur inimicos
nostros nō odire sibi naturā.
sibi quā sūt nr̄i p̄imi. Secū
do q̄ tenemur eos sibi naturā
non solū nō odire. sed etiā tene
mur eos diligere. Ita ut veli
m̄ eis bona felicitatis eterne.
virtutū. et bona nature. fortu
ne. inq̄tū eos talia. p̄mouent
ad beatitudinē eorū. Primū pa
tet p̄. xxv. Si ceciderit inim
icus tu⁹. ne gaudeas. ne forte
videat de⁹ a displiceat illi. et
autat irā suam ab eo. et cū ab
illo auerteit. ad illū dirigat q̄
de inimici ruina gaudebat. Et
exo. xxiiij. Si videris aſinū in
imici tui in luto iacentem. non
pterib⁹ misi pri⁹ eleues eū. Si
inimici aſin⁹ nō est relinque
dus in luto. q̄ to m̄nus xp̄i ſa
guine redēptus. et dei ymagie
infigitū. non d; negligi hō.
Ideo i. Joh. iiij. Qui odit frē
ſuū-homicida ē. Et scitis q̄ oſſ
homicida nō habet vitā et nā
in ſe manentem. Qd̄ doctores
exponūt ſic. Qui odit fratre

Quintū Preceptum

ſuū. qd̄ p̄i⁹ est q̄ nō dilige
re eū-homicida est ſuūp̄i⁹ ſpi
ritualiter. et frē ſuī corporaliter
dispositiō tñ Secūdū pati⁹ q̄
mat. xxij. p̄ceptū. diliges p
ximū tuū ſicut teipſū. q̄ ſuū
inimicus ē p̄im⁹ tuus. ut patu
it ſup̄. Itē math. v. dñs precep
tiue dicit diligite inimicos ve
ſtros bñfacire hijs qui oderit
vōs. Idem probat m̄gr. iii. 3.
di. xxx. ¶ Hacō autē quare te. f
nemur inimicos diligere ē. q̄
dilectio quā xp̄s nob̄ p̄cipit
qua tenemur diligere p̄imū
est caritas. que hñtem facit at
tendere q̄ q̄libet p̄imus via
tor est ad ymaginē dei. de ca
pax et beatitudinis que capaci
tas cū ſit naturaliter in inimico
et in amico: oē ſtenemur diligē
re ad tale bonū. Deus enī ē vñ
uerſale bonū i nullo inimicib⁹
lis ex cōicaō ſuī ad aliū. cu
bono ſauere delem⁹ et optaē
ut ab ūmb⁹ h̄ib⁹ viatorib⁹
honoretur. Diligam⁹ ergo in
inimico oē illō qd̄ ē i eo a deo.
et odiām⁹ in eo ūne illō qd̄ ē
a dyabolo. Sic ei medicus in
firmū diliget. ſi febrem pſeq
tur. Et mater filiū diliget. ſed
eius ſcabiē odit. ¶ Quo ad g
terciū p̄cipiale vtrū ad di
ligendum inimicū exigatur
ſpecialis actuacō mētis. Non
dū ſuū tho. vbi ſup̄. q̄ dilectō

Quintum

Preceptum

nature inimici poterit duplicitate considerari uno modo in generali. a sic est in precepto. ut cum aliquis in generali diligit proximos: ab illa generalitate inimicu non excludat. **D**omini qui oraret ex deliteracione: corde vel ore dicendo domine da pacem huic civitati. vel regio. deinde tali inimico meo: peccarum modliter. quod con caritate ageret. **A**lio modo considerat dilectione primi in speiali ut scilicet aliquis in speiali moueat motu dilectionis actualis ad inimicu suum. ita quod actualiter velit et optet sibi bonum. **I**llud secundum theologie. non est de necessitate precepti. **E**xempli gratia. **C**um quis cogitat de sorte inimico suo: non est preceptum quod statim velit vel optet sibi bonum actualiter. **Q**uia preceptum de dilectione inimicorum est affirmatum. Ideo non obligat per seipsum. Sed preceptum est ut non odiat eum. et nunquam affectet vel optet sibi malum in tecone nondem. **Q**uia non odire proximum est preceptum negatiuum. Ideo obligat ad semper et pro semper. **E**ssecutum secundum theologie. hoc de necessitate caritatis. secundum ipsarationem aimi. ut scilicet homo habeat amicum patum ad hoc ut in singulari inimicu afflue et etiam effectiue diligenter si necessitas occurret. **S**ed quod articulo necessitatis hoc actu impletatur: perfectionis est. **Vt** Augustinus probat in encyclopedion. Et

Capitulum

Octauum

ut ibide dicit. eet adhuc maioris perfectiois. quod homo magno conatu et profecto amore elicito ferretur dilectione in inimicu cum affectu sibi volendo bonum. potissimum dum ille inimicus actu offendit. ut fecerunt Christus in cruce. et Stephanus morturus.

Capitulum. viii.

Secundo cum inimicu a nos persequatur ore. debemus eis dilectionis beneficia ostendere non solu confessi ecclae. quod fieri potest tripliciter. de quibus pro presenti tractabitur. **P**rimo de reconciliacione. Secundo de vitanda calumnia. Tercio de oracione et de impudentia benedictione. **R**esumptum ad ipsum: valet illud. **M**athew. v. Si offers munus tuum ad altare. et recordatus fueris quod frater tuus habet aliquid aduersum te. relinque ibi munus tuum ante altare et vadere reconcilia fratri tuo. **V**bi enim primo non datur quod sit templum in quo offerendum sit munus. quod altare super quo. et quod munus seu sacrificium. **T**emplum est aia munda et cor purum quod sit deo per Christum passione in baptinate osculata teste apostoli. i. cor. iii. nescitis quod templo dei vestis vestis. **E**t iterum templum dei sanctorum est quod estis vestis. **E**t alibi scriptum estis vestis Christi magni glorificate. et portare deum in corpe vestro. Altare est fides vestra et firma de qua habebitis. vi.